

nih znamenj ostro prepové. Za božja drevca naj se samo zvezane šilovnate vejice dovolijo, po nobeni ceni se pa ne sme vršiček dovoliti, in kdor ne sluša, naj se primerno kaznuje. Če vendar nočemo ljudém veselja kratiti in hočejo imeti na takih vršičkih božične darove, mora gozdar taka drevesa poiskati, ki jih ni škoda, ter jih za majhino ceno prodati.

4. O sekanji in lomljenji vej.

Kazni vreden je vsak, kdor lomi ali seka veje za kurjavo. Razprostrano je skoro že povsod tako početje in tako dolgo se ne bo opustilo, dokler tacega pokončevalca gozdov ne zadene primerna kazen.

Enako poškodovanje se godí tudi pri nabiranji gozdnega semena. Večkrat je seme na konci veje, če ga hoče nabiralec z majhnim trudom dobiti, odseka vejo in pod drevesom seme osmuče. Da ni to gozdom v prid, vsak sprevidi.

Samo od takih dreves, ki se prihodnjo zimo posekajo, smemo jeseni veje, na katerih semenski storži visé, odsekati. Ravno tako škodljivo, v nekterih krajih vpeljano, je poraba smrečja namesti nastila. Ljudje niso zadovoljni samo s tem, kolikor jim gozdar more iz gozda dati, ampak si sami nedovoljno še več prisvojajo. Tudi v tem oziru more gozdar skrbeti, da neprijetnosti zmanjša. (Dal. prih.)

Jezikoslovne stvari.

Gavez.

Spisal Davorin Trstenjak.

Zelišču, ktero Latini imenujejo *Solidago*, *Consolida*, štirski Slovenci med Muro in Dravo, dalje zagorski Hrvati pravijo *gavez*.

Dolgo sem iskal korenike te besede, in slednjič se prepričal, da v njej imamo dva dela. Že Plinij¹⁾ je poznal njegovo moč pisaje: „Luxatis imponitur et convulsis. Vulneribus sanandis tanta praestantia est, ut carnes quoque, dum coquuntur, conglutinet addita, unde et Graeci nomen (Symphyton) imposuere. Ossibus quoque fractis medetur“.

Ime *gavez* je toraj nastalo po vezilni moči tega zelišča, in lastnost zelišča izrazujoči pomen tiči v drugem delu besede: *vez*.

Pa kako je prišla slovka *ga* pred *thema vez*?

Jaz razlagam to prikazen ovako. Že v sanskritu vidimo v nekterih besedah za izraževanje velikosti in sile pomena predstavljeni slovki: *ka* in *ga*, na priliko: *kakanda*, zlato, od korenike: *kand*, *čand*, *sijati*, svetiti se, *kavâda*, govor, od korenike: *vad*, govoriti. Jezikoslovci trdijo, da predstavljeni slovki *ga*, *ka* značujete „qualis, quale, was für ein“, *kakov*, *kakovo*, toraj: *kakanda*, *qualis splendor! was für ein Glanz!* V slovanščini se pa predstavljajo za izraževanje velikosti, sile, moči, obilnosti pred pomenske korenike slovke: *ga*, *ka*, *ha*, *ca*, *ča*, *ču*, *ša*, *šu* itd., in za dokaz svojih trdenj hočem le nekoliko takošnih besed sem postaviti:

1. *gamula* (poljsk.), *durak*, *homo stultus*, staroindijski: *mûla*, *mûra*, *abotnik*, *neumnež*,
2. *gomila* (srbsk.), *Haufe*, *cumulus*, sansk. *mêla*, *cumulus*, *acervus*,
3. *gomola* (hrv.), *gruda*, sansk. *mâuli*, *zemlja*, *gruda*, *prst*,
4. *gavran* (slov.), *corvus*, primeri tudi ednostav: *vran*,

¹⁾ Plinij H. N. 26, 7. 27, 7.

5. *komarda* (srbsk.), *mesnica*, sansk. *mrđh*, *klati*, *occidere*, *mactare*,

6. *korebro*, *Rippe* in ednostav: *rebro*, *robida* in *korobida*,

7. *komus* (hrv.-srbsk. slov.), *komos*, *Bullenbeisser*, sansk. *maça*, *maç-una*, *pes*,

8. *kopito*, *ungula*, sansk. *puta*, *Huf*.

9. *kosal* — *kosala* (rusk. srbsk.), *razrušeni dom*, sansk. *sâlâ*, *dom*,

10. *kostrešiti se*, *kosršiti se*, *ščetiniti se*, sansk. *hrs*, *sršiti se*,

11. *kaluža*, *Sumpf*, *Pfütze*, primeri ednostav: *luža*.

Primeri s predstavljenimi slovki: *ca*, *ča*, *ču*, *ha*, *ša*, *šu* itd. prihranim si za drugo mesto.

Gavez toraj znači: „quale vinculum“, „was für eine bindende Kraft habend“.

To zelišče imenuje Nemec: *Beinwurz*, *Beinbruchwurz*, Latin tudi *Osteocola*, *Kosticel*, Čeh: *Kostival*, *Svalnik*, od *svaliti*: *zrasti*, *sceliti*. Rus je imenuje: *kotovik*, v okolici, v kateri sedaj stanujem, zelišču temu pravijo: *S-kotnik*, primeri česk. *kot*, *koten*, *kotnik*, *kost*, srbsk. *kotlac*, *kotalac*, *) *Schlüsselbein*, hrv. *kot-rig*, *zglob*, *členek*, *articulus*, toraj rusko: *skotovik* in slov. *skotnik* značujeta isto, kar nemško: *Beinwurz*, *Osteocola*, zelišče za kotrige.

Starodavni adrijanski Veneti so je po Plinijevem poročilu imenovali: „*cotonia*“ = *kotonja*, neovrgljiv dokaz za njihovo slovansko narodnost, stari Kelti pa: *halus*, novokeltski: *alaw*, *allas*, *eala*, *niederlandsk. heelwortel* (wurzel).

Razun besede *kotonja* iz jezika starodavnih Venetov še imamo *ceva*, *krava*, h kateri sem jaz že primeril *čieva*, *koza*, v jeziku slovanskih ostankov v kantonu vališkem na Švicarskem, dalje: *cab*, *caban*, *ovca*, *ovčak*, *čoban*, *ovčji pastir*, vendar še pristavim maloruski: *čaban*, *vol*, toda: *čaba*, *krava*, kar pa se je znalo izobraziti iz: *čava*, *čavan*, ker v prelazi v *b*, primeri: *javor* in *jabor*, iz *čava* se dobí po oslavljenji glasnika: *čeva*, kar je *Collumella* pisal: *ceva*.

Jeli ni v klicaji: *čav!* s katerim vola priganjamo, ostal še izraz za vola tudi pri Slovencih? Svinje kličemo: *suk!* *suk!* in v sansk. *çukha* znači svinjo, tako je tudi z drugimi klici živali. Vendar več o tem drugikrat.

Šolske stvari.

Študije o „študijah“ kranjskih ljudskih šol.

Šolska žetev je tudi v Sloveniji že dozorela. Mislil si je morda že marsikdo: „kako je neki to, da o njej tako dolgo molče „Novice“, ki so vendar doslé še vsako leto precej po dokončanem šolskem letu rade obširno govorile o veselih in žalostnih zadevah slovenskih šol?

Naj koj, in to na kratko odgovoré temu vprašanju.

O srednjih naših šolah (gimnazijah in realkah) so molčale in tudi danes ne bodo govorile zato ne, ker niso hotele in nočejo prazne slame mlatiti in boba metati v steno, kajti vsled ministerskega ukaza od 12. julija t. l., ki je došel deželnemu šolskemu svetu in učiteljstvom, za gotovo pričakujemo, da se te šole, dozdej vse na nenaravni podlagi osnovane, preosnujejo in postavijo na podlago, na kateri stojé šole te vrste pri vseh omikanih narodih — na podučevanje namreč v jeziku maternem. Saj drugače se vkljub še tolikim